

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота
на тему: Особливості вживання модальних дієслів в сучасній англійській та
українській мовах

студентки групи Па 06-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
освітньо-професійної програми Англійська мова і
друга іноземна мова: усний і письмовий переклад у бізнес-комунікації
Лисої Христини Олегівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Мусієнко Ю. А.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugrian Philology

Term Paper

Characteristics of the use of modal verbs in modern English and Ukrainian

KHRYSTYNA LYSA

Group_PE 06-21

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof.

YULIIA MUSIENKO

PhD (Linguistics)

Kyiv 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ МОДАЛЬНОСТІ ТА РІЗНОВИДИ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	7
1.1. Визначення модальних дієслів та їх роль у граматиці	7
1.2. Семантика та граматичні особливості модальних дієслів в англійській та українській мовах	9
1.3. Семантика та граматичні особливості модальних дієслів в українській мові	13
Висновки до Розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	16
2.1. Спільні та відмінні риси вживання модальних дієслів в англійській та українській мовах	16
2.2. Вплив граматичних та культурних чинників на вживання модальних дієслів в українському контексті	18
Висновки до Розділу 2	19
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	21
РЕЗЮМЕ	23
SUMMARY	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	25
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27

ВСТУП

Курсова робота присвячена темі особливостей вживання модальних дієслів у сучасній англійській та українській мовах. Зокрема, порівняльному аналізу вживання модальних дієслів в англійській та українській мовах. Мова служить не просто інструментом спілкування, вона функціонує як дзеркало, що відображає складні деталі культури, мислення та динаміки сучасного суспільства, що постійно розвивається. Дослідження модальних дієслів як в англійській, так і в українській мовах спонукає не лише прагнення розширити граматичні знання, а й цікавість розкрити й зрозуміти глибоке значення, яке передається через ці лінгвістичні конструкції.

Модальні дієслова особлива група дієслів, які виражають модальність, тобто ставлення мовця до дійсності, вираженої в реченні. Вони є важливим засобом комунікації, оскільки допомагають мовцям передавати свої думки та почуття більш точно та виразно. Теоретичною базою дослідження послужили праці таких вітчизняних та зарубіжних лінгвістів, як Шульжук (2004), Різванли (2021), Войналович (2013), Фачінетті С. (2003), Кай фон Фінтель (2006), та інші.

Актуальність курсової роботи обумовлена тим, що модальні дієслова є складною та багатогранною мовною категорією, яка до сьогодні є предметом дискусій серед лінгвістів. Порівняльний аналіз вживання модальних дієслів в англійській та українській мовах може допомогти краще зрозуміти особливості цієї категорії у кожній мові та виявити спільні та відмінні риси.

Об'єктом дослідження є модальні дієслова та вирази, які використовуються як у сучасній англійській, так і в українській мовах.

Предметом дослідження виступають семантичні й граматичні характеристики вживання модальних дієслів та виразів в сучасних англійській та українській мовах.

Метою курсової роботи є провести порівняльний аналіз вживання модальних дієслів в сучасній англійській та українській мовах.

Мета роботи передбачає виконання наступних **завдань**:

1. Визначити поняття «модальності та модальних дієслів».
2. Розглянути семантичні та граматичні особливості модальних дієслів в англійській та українській мовах.
3. Провести порівняльний аналіз вживання модальних дієслів в англійській та українській мовах.

Теоретична значимість нашої роботи полягає в тому, що отримані дані можуть в подальшому сприяти вивченню модальності як мовної категорії та можуть бути застосовані під час вивчення теми модальності у навчальних закладах.

Практична цінність нашої роботи вбачається в тому, що її матеріали та висновки можуть бути застосовані для покращення розуміння та використання модальних дієслів в англійській та українській мовах в практиці викладання лінгвістичних курсів.

Матеріалом дослідження слугають наукові статті, монографії, словники, художні твори та романи.

Курсова робота складається із двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, резюме, списку використаних джерел та списку ілюстративних матеріалів.

У **Вступі** коротко викладено теоретичні положення, вибір теми, основну мету і завдання дослідження, а також вказані теоретичне і практичне значення роботи та додатку.

Розділ 1 «Поняття модальності та різновиди модальних дієслів в англійській та українській мовах» зосереджується на визначенні модальності та модальних дієслів, їхній ролі у граматиці, семантика та граматичні особливості модальних дієслів в англійській та українській мовах.

Розділ 2 «Порівняльний аналіз вживання модальних дієслів у сучасній англійській та українській мовах» зосереджений на проведенні порівняльного аналізу вживання модальних дієслів в англійській та українській мовах, їх спільні риси та відмінності, вплив граматичних та

культурних чинників на вживання модальних дієслів в українському контексті.

Загальні висновки підсумовують досягнення, які були отримані в роботі, та висвітлюють найважливіші теоретичні та практичні результати.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ МОДАЛЬНОСТІ ТА РІЗНОВИДИ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1.1. Визначення модальних дієслів та їх роль у граматиці

Однією із важливих та найбільш суперечливих складових мовної системи є модальні дієслова, які займають визначене місце у граматичній структурі англійської та української мов. Модальні дієслова мають високий ступінь семантичної специфікації та визначаються своєрідністю їх функціональної ролі в мовленнєвому процесі.

Модальні дієслова є особливим видом дієслів, які виражають не просто дію, але й певний ступінь необов'язковості, можливості, наміру, зобов'язаності тощо. Вони надають висловлюванню додатковий смисловий відтінок, що робить їх важливим елементом для вираження відтінків значень в мовленні (Бабенко, 2008).

В англійській мові виділяють основні модальні дієслова (*must, needn't, shall, should, can, could, may, might, will, would*) та напівмодальні (*have to, (have) got to, need to, be able to, be allowed to, be going to, want to, be supposed to, ought to, dare, need*). Група основних модальних дієслів історично давніша за напівмодальні, які з'явилися зовсім недавно. (Aarts, 2004: 220) (курсив та переклад мій – Лиса Х.). Приклади:

1. *Is Jennifer supposed to phone us today?* (Greenbaum and Nelson, 2009)
2. *Is Sandra going to apply for the job?* (Greenbaum and Nelson, 2009)
3. *You need to let go of the past* (Rowling, 2000)
4. *I dared to dream of a better life.* (Dickens, 1838)
5. *The animals ought to know that they were better off under my rule.* (Orwell, 1945)

Як зазначає Загнітко (2001), "В українській мові також виділяють дві групи модальних дієслів, а саме власне модальні (*можу, можеш, може, можемо, можете, можуть; треба, потрібно; маю, маєш, має, маємо, маєте, мають; смію, смієш, сміє, сміємо, смієте, сміють*) та дієслова, що

вживаються в модальному значенні (*буду, будеш, буде, будемо, будете, будуть; хочу, хочеш, хоче, хочемо, хочете, хочуть; можу, можеш, може, можемо, можете, можуть; повинен, повинна, повинні; можу, можеш, може, можемо, можете, можуть*)" (с. 143) (курсив мій – Лиса Х.)

Крім того в українській мові виділяють суб'єктивну та об'єктивну модальність. Рудич (2014) так характеризує суб'єктивну модальність: "Суб'єктивна модальність передає ставлення мовця до висловлювання та виступає його факультативною ознакою" (с. 2). Таким чином можемо сформулювати визначення за Вонайлович (2013):

"Суб'єктивна модальність виражає ставлення мовця до змісту висловлення з погляду його обізнаності у тому, про що йдеться у реченні. Мовними засобами цього виду модальності є порядок слів, інтонація, лексичні повтори, модальні слова і дієслова, вигуки, вставні слова, а також словосполучення, вставні речення, порядок слів у реченні" (с. 18) (курсив мій – Лиса Х.)

Разом з тим Михайленко (2009) писав: "Об'єктивна модальність – це відношення повідомлюваного до того чи іншого плану дійсності: те, про що повідомляється, мислиться як реальне або як ірреальне, тобто можливе, бажане" (с. 30). Таким чином можемо сформулювати визначення за Вонайлович (2013):

"Об'єктивна модальність виражається у значеннях реальності або відповідності висловлення дійсності та ірреальності, де у змісті висловлення відображається потенційно реальна об'єктивно можлива чи бажана ситуація. Основними засобами вираження реальної об'єктивної модальності є часові форми дієслів дійсного способу" (с. 18) (курсив мій – Лиса Х.)

Модальні дієслова відіграють важливу роль як у граматиці англійської, так і граматиці української мови. Їхня функція полягає не в описі дії, а в вираженні ставлення мовця до неї, що робить мовлення більш емоційним, виразним та чітко передає думки та почуття. Завдяки модальним дієсловом

можна виразити можливість/неможливість, необхідність/заборону, дозвіл, ймовірність, намір, пораду тощо.

Зважаючи на викладене вище, потрібно зауважити, що не тільки емоційне забарвлення є важливою функцією модальних дієслів, адже модальні дієслова впливають на структуру речення та зазвичай не вживаються з інфінітивом *to* (за винятком деяких випадків), не мають форм часів (за винятком *can, could, may, might, should, must*) та не мають форм особи і числа.

1.2 Семантика та граматичні особливості модальних дієслів в англійській мові

В цій частині роботи ми будемо розглядати семантику та граматичні особливості модальних дієслів в англійській мові. Модальні дієслова мають певні граматичні особливості, які відіграють важливу роль у вживанні та використанні їх в англійській мові, адже ці особливості можна розглядати з різних точок зору.

Модальність є важливою семантичною категорією, яка привертає інтерес багатьох науковців. Багато висловлювань у нашому житті пов'язані з модальністю (Zhang, 2019). (переклад мій – Лиса Х.)

Як семантичну категорію модальність у своїх працях розглядають В.В. Виноградов (1945), Ш.Баллі (1942), Г.А. Золотава (1995), оскільки модальний сенс може бути виражений різними мовними засобами. До них відносяться граматичні (морфологічні), лексичні (модальні слова), лексико-граматичні (модальні дієслова) й інтонаційні засоби.

З огляду на викладений вище матеріал, ми розуміємо що модальні дієслова у англійській мові глибоко впливають на семантичне навантаження висловлення, виражаючи відтіненість та контекстуалізацію дії. Кожне модальне дієслово має свою унікальну семантику, яка визначає його вживання в різних ситуаціях.

Спершу розглянемо сематику в англійській мові. Модальність у граматиці англійської мови може виражати наступне (Щур, 2020):

1. Можливість або здатність. Для вираження здатності або можливості виконати дію вживають такі дієслова, як *can, could, be able to*. Розглянемо таке речення для прикладу (*She can play the piano*). У цьому реченні *can* використовується для вираження здатності мовця грати на фортепіано (Doyle, 1892).
2. Припущення. Для вираження припущення вживаються такі модальні дієслова, як *must, can't, may, might, could*. Наведемо кілька прикладів:
 - *"She can't be serious," he thought as she made another outrageous claim* (Wilde, 1895)
 - *"They may be lost," she suggested, her voice laced with concern* (Tolkien, 1954)
 - *"He must be tired," she thought as she watched him yawn* (Austen, 1813)

Отже, наведені вище приклади ілюструють нам використання модальних дієслів *must, may* або *can* для висловлення припущення.

3. Обов'язок чи необхідність. Для вираження необхідності або обов'язковості виконання дії використовують такі модальні дієслова, як *must* та *have to*. Модальне дієслово *must* вживається для вираження необхідності або обов'язковості виконання дії, якщо ця дія є необхідною або обов'язковою з точки зору того, хто говорить; тобто ти повинен це зробити, тому що, на мою думку, це необхідно. В той же час модальне дієслово *have to* вживається для необхідності або обов'язковості виконання дії, якщо ця дія є необхідною або обов'язковою відповідно до правил, норм, ситуації тощо; тобто, ти повинен це зробити, тому що так заведено або так треба згідно з встановленими нормами. Покажемо це на прикладах:
 - *"Elizabeth must consider the consequences of such a decision."* (Austen, 1813)
 - *"We have to follow the clues to solve the mystery."* (Doyle, 1892)

4. Дозвіл. Для вираження дозволу вживають такі модальні дієслова, як *can*, *could* або *may*. Також слід звернути увагу, що *may*, зазвичай використовується в офіційно-діловому стилі. Наведемо кілька прикладів:

- "*Can I go to the bathroom?*" (Doyle, 1892)
- "*May I ask you a question?*" (Salinger, 1951)
- "*Could you please pass the salt?*" (Lee, 1960)

Отже, наведені вище приклади ілюструють нам використання модальних дієслів *can*, *may* або *could* для вираження дозволу чи ввічливого прохання.

5. Порада. Для вираження поради використовують такі модальні дієслова, як *should* / *ought to*, *had better*. Використовуємо *should do something* у значенні, що на мою думку, так робити правильно / добре. Розглянемо таке речення для прикладу ("*You should really apologize to him*") (Salinger, 1951) Модальне дієслово *should* в даному прикладі показує, що мовець думає, що хтось зробив щось не так, і що правильним вчинком буде вибачитися. Далі розглянемо модальне дієслово *had better*. Це модальне дієслово буде вживатися у значенні, що мені краще це зробити, бо якщо я цього не зроблю, то матиму проблеми. Наведемо приклад: "*We'd better hurry up if we want to get to the island before the storm hits*" (Twain, 1876)

6. Прохання. Для вираження прохання використовують такі модальні дієслова, як *can* та *could*. Крім того, як зазначає Щур (2020): "Для вираження прохання також можливо вживати *will* та *would*, але *can/could* використовують частіше" (с. 28) Розглянемо декілька прикладів:

- "*Could you please repeat what you just said?*" (Lee, 1960)
- "*Will you hold my coat for me, please?*" (Fitzgerald, 1925)

Перейдемо до граматичних особливостей модальних дієслів в англійській мові. Як писала Правдівцева Ю. С. (2014): "Модальність

охоплює граматичні засоби, які закріпилися в граматиці завдяки призначенню мови як засобу спілкування та забезпечують доступність думки, що повідомляється " (с. 309) До граматичних особливостей модальних дієслів в англійській мові належать (Quirk; Greenbaum; Leech; Svartvik, 1985):

1. Модальні дієслова не мають форми для осіб (вони однакові для всіх осіб). Розглянемо це правило на прикладі (*The Party can control what people think*). Подане речення ілюструє вживання модального дієслова *can* з третьою особою однини, де воно залишається незмінним для цієї особи (Orwell, 1949).

2. Після модального дієслова слід вживати базову форму інфінітива (без *to*). Наприклад: (*In this dystopian world, the citizens may not question the authority*). Подане речення ілюструє вживання модального дієслова *may*, після якого автор не використовує частку *to* перед базовою формою інфінітива, щоб виразити обов'язок, можливість чи переконання. (Orwell, 1949).

3. З модальним дієсловом не вживається допоміжне дієслово *do* в питальних та відмінюваних реченнях. Розглянемо це правило на прикладі: неправильно буде сказати: (*Do he can swim?*), адже згідно з нашим правилом з модальними дієсловами не вживаємо *do*. Тож правильно буде сказати: (*Can he swim?*)

4. Пасивне вживання. Модальні дієслова можуть вживатися у пасивному стані для вираження можливості, обов'язку, дозволу тощо. Розглянемо приклад речення в активному та пасивному стані.

Active: (*You must submit the report by Friday.*)

Passive: (*The report must be submitted by Friday.*)

У цьому прикладі, модальне дієслово *must* в пасивному стані вказує на обов'язок, і фраза *must be submitted* виражає можливість або необхідність подання звіту (Quirk; Greenbaum; Leech; Svartvik, 1985)

Вживання модальних дієслів в умовних реченнях. Деякі модальні дієслова використовуються для вираження умови, такі як *would* (умовний

варіант *will*) або *could* (умовний варіант *can*). Наприклад: (*If you could just step back, just for a minute.*) У цьому випадку, *could* використовується для вираження умовності та можливості зробити щось (Quirk; Greenbaum; Leech; Svartvik, 1985)

Отже, модальні дієслова в англійській мові за своїми семантичними та граматичними особливостями доволі різноманітні, тому під час їх використання слід звертати увагу на всі вище перелічені аспекти.

1.3 Семантика та граматичні особливості модальних дієслів в українській мові.

Сучасна українська мова так само, як і англійська мова характеризується багатством семантичних та граматичних засобів, серед яких особливе місце посідають модальні дієслова. Ці дієслова мають оцінне значення і відображають співвіднесеність подій з можливостями, потребами та бажаннями. Семантика та граматичні особливості українських модальних дієслів є складною та об'ємною проблемою, яка потребує поглибленого вивчення.

Згідно з уявленнями Соколюк (2016) " В українській мові вирізняють такі форми модальних дієслів, а саме(*могти, вміти, воліти, прагнути, бажати, хотіти, сміти, намагатися, мусити, мати*) або прикметниково-дієслівні елементи з модальним значенням (*спроможний, здатни, схильний, рад, зобов'язаний, змушений, ладен, повинен*)" Так само, як і в англійській мові модальні дієслова в українській мові мають певні граматичні особливості (Білоноженко; Засенко, 2012):

1. Наявність особових форм. В українській мові модальні дієслова мають особові форми, залежно від особи та числа. Наприклад: (Я маю) (ти можеш) (він повинен).
2. Утворення заперечень. Заперечення утворюється додаванням частки *не* до модального дієслова. Наприклад: (*Я не можу*) (*вони не хочуть*).

3. Утворення питань. В українській мові питання із модальними дієсловами ставляться за допомогою зміни порядку слів. Наприклад: (*Чи ти можеш?*) (*Чи вони повинні?*).
4. Утворення стверджувальних речень. В стверджувальних реченнях модальні дієслова вживаються з інфінітивом без частки (*щоб*). Наприклад: (*Я хочу їсти*) (*вони мають прийти*).

Отже, глибоке розуміння семантики та граматичних особливостей модальних дієслів допомагає вивченню української мови та ефективному її використанню в мовленні. Освоєння цих правил сприяє точній та виразній комунікації в українському мовленні.

Висновки до Розділу 1

У визначенні модальності зазначається, що модальні дієслова виконують не лише граматичну функцію, а й надають певного відтінку вираженій дії чи стану, виражаючи можливості, зобов'язання, бажання чи інші аспекти спілкування. Важливим є вміння створити контекст, який надає повідомленню внутрішньої суті, а також формальності.

Дослідження семантики та граматичних особливостей модальних дієслів в англійській та українській мовах підкреслює важливість культурного та мовного контексту для правильного розуміння вживання модальних дієслів. Також ми дізналися, що схожість функціонального значення модальних дієслів в обох мовах не завжди визначає абсолютну взаємозамінність, оскільки кожна мова має свої внутрішні конотації та контекстуальні особливості.

Підсумовуючи висновки до розділу 1, ми розуміємо, що вивчення модальних дієслів вимагає не лише знання граматичних правил, але і врахування культурних відмінностей та тонкощів вживання, що дозволяє краще розкрити багатогранність цих лексичних одиниць в англійській та українській мовах. Цей аспект є ключовим для подальших розділів нашої

роботи, де ми розглядатимемо конкретні приклади вживання модальних дієслів у різних ситуаціях та в контексті мовленнєвої практики.

РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

2.1. Спільні та відмінні риси вживання модальних дієслів в англійській та українській мовах

Спільні та відмінні риси у вживанні модальних дієслів українською та англійською мовою важливі для розуміння функції модальних дієслів в обох культурах та їхнього впливу на формування мовлення. У цьому зв'язку, розглянемо спільні риси у вживанні модальних дієслів в обох мовах (Гнатюк, 2008):

1. Функція. Модальні дієслова в обох мовах використовуються для вираження ставлення мовця до дії, а не просто для її опису.
2. Значення. Модальні дієслова в англійській та українській мовах можуть виражати схожі значення, такі як можливість/неможливість, необхідність/заборону, дозвіл, ймовірність, намір, пораду тощо. Розглянемо цю спільну ознаку на прикладах:
 - Можливість: (*She can speak three languages*). Подане речення ілюструє нам використання модального дієслова *can* зі значенням можливості (Twain, 1876). Порівняймо приклад українською мовою: (*Я можу тобі допомогти*). Поданий приклад показує, що так само, як і в англійській мові, в українській мові ми також маємо модальне дієслово *могти/можу*, яке виражає певну можливість.
 - Необхідність: (*You must go to the doctor*) (Lee, 1960). Подане речення ілюструє нам використання модального дієслова *must* зі значенням необхідності. Порівняймо приклад українською мовою: (*Ми повинні подбати про довкілля*). Поданий приклад показує, що так само, як і в англійській мові українська має таке саме значення – необхідності.
 - Дозвіл: (*May I come in?*). Подане речення ілюструє нам використання модального дієслова *may* зі значенням дозволу (Hodgson; Burnett, 1911). Порівняймо приклад українською мовою: (*Чи можу я вам*

допомогти?). Поданий приклад показує, що так само, як і в англійській мові українська має таке саме значення дозволу.

Перейдемо до відмінних рис у використанні модальних дієслів.

1. **Особи:** В англійській мові модальні дієслова не мають форм для осіб, а в українській мові навпаки, тобто модальні дієслова змінюються за особама. Змінення за особами ми розглядали в Розділі 1, підпункті 1.3.
2. **Часи:** В англійській мові модальні дієслова не мають форм часів (за винятком *can, could, may, might, should, must*), в українській же мові модальні дієслова змінюються за часами. Наведемо приклад:

(We should help those in need) (Frank, 1947). Подане речення ілюструє нам використання модального дієслова *should* у Present Simple.

Покажемо це правило на прикладі українською мовою:

(Вам треба було йти до школи). Подане речення ілюструє нам використання модального дієслова *треба* у минулому часі.

3. **Питання:** В англійській мові питання з модальними дієсловами в основному утворюються за допомогою інтонації, в українській же мові за допомогою зміни порядку слів. Розглянемо два приклади:

(Can you swim?). Подане речення ілюструє нам використання модального дієслова *can*, без зміни форми та з використанням інтонації (Twain, 1876).

Проілюструємо подане вище правило на прикладі з української мовою:

(Чи можу я позичити твоє перо?). Українське питальне речення показує нам, що при утворенні питання ми змінюємо порядок слів. Спершу йде слово "Чи," а потім слідує модальне дієслово та основне дієслово. Це відмінність від англійської мови, де питання формуються за допомогою інтонації та без зміни порядку слів.

Отже, модальні дієслова в українській та англійській мовах мають як спільні так і відмінні риси. Тому при побудові речень слід звертати увагу як на граматичні особливості так і на лексичні.

2.2. Вплив граматичних та культурних чинників на вживання модальних дієслів в українському контексті

Модальні дієслова є важливою частиною української мови. Вони використовуються для вираження можливості, необхідності, дозволу, поради, тощо. Вживання модальних дієслів залежить від різних чинників, серед яких граматики та культурні норми. За словами Флорес Л. і Локхарт Дж. (2018), граматики не є просто набором правил, яким слідує мовці, але й відображенням культурних норм та цінностей. Детальніше граматичні особливості та чинники ми розглядали в Розділі 1 підрозділі 1.3, тому зосередимося на культурних чинниках.

Пономаренко (2018) виділяє серед основних культурних чинників:

1. Ввічливість. В українській мові модальні дієслова часто використовуються для вираження ввічливості. Наприклад: "Я б хотів попросити вас..." (замість "Я хочу попросити вас...")

2. В культурах з чіткою ієрархією модальні дієслова можуть використовуватися для вираження статусу та влади. Наприклад, начальник може використовувати більш директивні модальні дієслова при спілкуванні з підлеглими. Це допомагає підтримувати дисципліну та порядок.

3. Непрямість. В українській мові модальні дієслова можуть використовуватися для непрямого вираження думки. Наприклад, замість прямого заперечення "Я не згоден з вами", українець може сказати "Мені здається, що ви помиляєтесь". Це вважається більш ввічливим та дипломатичним способом висловити свою не.

4. Емоції. Модальні дієслова також можуть використовуватися для вираження емоцій. Наприклад, для вираження здивування українець може сказати "Невже це правда?", а для вираження радості "Я дуже рад тебе бачити!"

Підсумовуючи вище зазначені аспекти, можемо зробити висновки, що культурні та граматичні чинники дійсно відіграють важливу роль під час

нашого мовлення. Також не слід забувати про граматичні особливості, адже як зазначають багато науковців, граматики, в тому числі модальних дієслів не може бути повністю зрозуміла без врахування культурного контексту.

Висновки до Розділу 2

У розділі 2 представлено порівняльний аналіз вживання модальних дієслів у сучасній англійській та українській мовах. Спільні та відмінні особливості у вживанні цих лексичних одиниць мають значний вплив на формування звучання мовлення та сприйняття мовної інформації в обох культурах.

Розглянувши всі особливості модальних дієслів, зроблено наступні висновки:

1. Модальні дієслова в англійській та українській мові використовуються для вираження ставлення мовця до дії, а не просто для її опису.
2. Модальні дієслова можуть виражати схожі значення, такі як можливість, необхідність, дозвіл, ймовірність, намір тощо.
3. В англійській мові модальні дієслова не мають форм для осіб, у той час як в українській вони змінюються за особами.
4. Українські модальні дієслова змінюються за часами, в той час як англійські за винятком деяких (*can, could, may, might, should, must*) залишаються в базовій формі.
5. Українські питання з модальними дієсловами утворюються за допомогою зміни порядку слів, а в англійській вони часто визначаються інтонацією.
6. Культурні чинники відіграють важливу роль під час використання модальних дієслів. Культурні особливості впливають на вживання модальних дієслів для вираження ввічливості, статусу, непрямого вираження думки та вираження емоцій.

7. Українська мова, в порівнянні з англійською, може мати більш розвинені можливості для вираження емоцій за допомогою модальних дієслів. Наприклад, у випадку радості, в українській мові може вживатися "радий" чи "задоволений" разом з модальним дієсловом, щоб виразити емоційне забарвлення, що може бути менш розповсюдженим у східнослов'янських культурах.
8. Також для українською культури характерно приділяти більше уваги характеру висловлення та його відтінкам у вживанні модальних дієслів. Виразність, ввічливість чи непрямість можуть бути ключовими аспектами, які впливають на вибір конкретного модального дієслова.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Провівши дослідження модальності (зокрема, модальних дієслів, семантики та граматики) в сучасній англійській і українській мовах, спираючись на ілюстративні джерела та використовуючи лінгвістичні дані для теоретичної основи, можемо зробити певні висновки.

По-перше, під час дослідження було з'ясовано, що модальні дієслова в українській та англійській мовах використовуються для вираження ставлення мовця до дії, а не лише для її опису. Також ми дізналися, що значення модальних дієслів може включати можливість/неможливість, необхідність/заборону, дозвіл, ймовірність, намір, пораду тощо. Важливо відзначити, що англійська мова так само, як і українська мова використовують схожі модальні дієслова, такі як *can, must, may, i should*, але з деякими відмінностями у їхньому вживанні та семантиці.

По-друге, було проведено порівняльний аналіз вживання модальних дієслів у сучасній англійській та українській мовах. Спільні риси та відмінності були розглянуті як з точки зору граматичних, так і культурних чинників.

Спільними рисами є функціональне використання модальних дієслів для вираження ставлення до дії, а також можливість вираження подібних значень, таких як можливість, необхідність і дозвіл. На модальні дієслова в українському контексті впливають культурні та граматичні фактори, а також відмінності у вживанні часу, специфіка питальних речень та інші особливості.

Особливу увагу слід звернути на вплив культурних факторів, таких як ввічливість, ієрархічна структура, тон голосу та вміння виражати емоції. Різноманітна та емоційна українська мова може запропонувати більше можливостей для вираження емоцій та нюансів, ніж англійська.

Оскільки українська мова є дуже емоційною та ввічливою, модальні дієслова можуть використовуватися для непрямого висловлення думки або

для вираження ввічливості. Важливо також враховувати вплив культурних чинників, таких як традиції, статус і стосунки, які можуть визначати вибір того чи іншого модального дієслова залежно від ситуації.

Узагальнюючи, варто зазначити, що вивчення модальних дієслів в англійській та українській мовах є важливим для розуміння культурних та граматичних відмінностей між двома мовами. Глибший аналіз впливу граматичних і культурних чинників також забезпечує краще розуміння особливостей мовленнєвих практик.

РЕЗЮМЕ

Курсову роботу на тему "**Особливості вживання модальних дієслів у сучасній англійській та українській мовах**" присвячено аналізу вживання модальних дієслів в англійській та українській мовних культурах та дієслів як основних їхніх засобів. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків та списку використаних джерел.

Перший розділ "**Поняття модальності та різновиди модальних дієслів в англійській та українській мовах**" присвячено висвітленню поняття модальності та різновидам модальних дієслів, їх ролі в граматиці, семантиці та граматичних особливостях модальних дієслів в англійській та українській мовах.

Другий розділ "**Порівняльний аналіз вживання модальних дієслів у сучасній англійській та українській мовах**" присвячено зіставному аналізу вживання модальних дієслів у сучасній англійській та українській мовах, їхні спільні та відмінні риси, а також вплив граматичних і культурних чинників на вживання модальних дієслів в українському контексті.

Ключові слова: модальні дієслова, граматичні особливості, семантичні особливості, культурні аспекти, спільні риси, відмінності, зобов'язання, необхідність

RESUME

The study on the topic "**Characteristics of the use of modal verbs in modern English and Ukrainian**" is devoted to the analysis usage of modal verbs in English and Ukrainian language cultures and verbs as their main means. The term paper consists of an introduction, two sections, general conclusions and a list.

The first chapter "**The Notion of Modality and Varieties of Modal Verbs in English and Ukrainian**" ("Поняття модальності та різновиди модальних дієслів в англійській та українській мовах") focuses on the definition of modality and modal verbs, their role in grammar, semantics and grammatical features of modal verbs in English and Ukrainian.

The second chapter "**A Comparative Analysis of the Use of Modal Verbs in Modern English and Ukrainian**" ("Порівняльний аналіз вживання модальних дієслів у сучасній англійській та українській мовах") focuses on a comparative analysis of the use of modal verbs in English and Ukrainian, their commonalities and differences, and the influence of grammatical and cultural factors on the use of modal verbs in the Ukrainian context.

Key words: *modal verbs, grammar features, semantic features, cultural aspects, common features, differences, obligation, necessity*

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабенко, Л. Г. (2008). *Модальні дієслова в англійській мові*: навч. посіб. Академія.
2. Бацевич, Ф. С. (2004). *Основи комунікативної лінгвістики*: Підручник. Академія.
3. Білоноженко, В. М., & Засенко, І. Г. (2012). *Українська мова: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів*. Абетка.
4. Войналович, Л. П. (2013). Модальність як багатоаспектна лінгвістична категорія. *Наукові записки НД ім. М. Гоголя. Філологічні науки*. Книга. Ніжин. НВЦ НДУ ім. М. Гоголя.
5. Гнатюк, О. П. (2008). *Українська мова за професійним спрямуванням*: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Академперіодика.
6. Гришина, О. Д., & Статкевич Л. П. (2020). Способи вираження модальності в англійській та українській мовах. *Вчені записки*. №4. С. 40–45. DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-2/07>.
7. Загнітко, А. П. (2001). *Українська мова: граматики*. Академія.
8. Ковалів, Ю. І. (2007). *Модальність*. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. Академія.
9. Латик, М. (2010). Когнітивно-прагматичні властивості англійських модальних дієслів. *Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія іноземні мови*, (Вип. 17), 67–72
10. Михайленко, В. В. (2009). Модусний маркер у структурі дискурсу. *Вісник Житомирського державного університету. Серія філологічні науки*, (Вип. 45), 30-31
11. Пономаренко, О. М. (2018). *Культурологічний аспект вживання модальних дієслів в українській мові*. Академія
12. Різванли, Н. (2021). Модальність як семантична категорія у англійськомовному науковому дискурсі. *Грааль науки*, 221–224. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.24.09.2021.42>.

13. Рудич, Н. С. (2014, 13–14 березня). Суб'єктивна модальність сучасного англomовного публіцистичного дискурсу. *Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції* (с. 2). Суми, Сумський державний університет.
<https://core.ac.uk/download/pdf/141441438.pdf>
14. Шульжук, К. Ф. (2004). *Синтаксис української мови*. Академія.
15. Щур, Н. П. (2020). *Модальні дієслова: методичні вказівки з граматики англійської мови для студентів I – IV для студентів усіх спеціальностей*. (с. 6-29). Центр оперативної поліграфії.
16. Aarts, F. (2004). *The English modal verbs: A corpus-based approach*. Berlin: Mouton de Gruyter
17. Flores, L. R., & Lockhart, J. J. (2018). *Culture and Grammar*.
18. Facchinetti, R., Krug, M., & Palmer, F. (2003). *Modality in contemporary English*. Berlin, New York.
19. Fintel, Kai von. (2006). *Modality and Language*. In *Encyclopedia of Philosophy*, 2nd ed. D. M. Borchert: MacMillan.
20. Huddleston., Rodney., Pullum., & Geoffrey K. (2002). *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge University Press, Cambridge.
21. Palmer, F. (2003). *Modality in English: Theoretical, descriptive and typological issues*. *Modality in Contemporary English*. New York: Mouton de Gruyter.
22. Zhang, J. (2019). *A semantic approach to the english modality*. *Journal of Language Teaching and Research*, 10(4), 879.
<https://doi.org/10.17507/jltr.1004.28>.
23. Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (2000). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. Longman.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Austen, J. (1813). *Pride and prejudice*. London: J. E. Bentley.
2. Doyle, A. C. (1892). *The adventures of Sherlock Holmes*. London: George Newnes.
3. Fitzgerald, F. Scott (1925). *The Great Gatsby*. United States: Charles Scribner's Sons.
4. Lee, H. (1960). *To kill a mockingbird*. Philadelphia: J. B. Lippincott.
5. Orwell, G. (1949). *Nineteen eighty-four*. London: Secker & Warburg.
6. Salinger, J. D. (1951). *The catcher in the rye*. Boston: Little, Brown.
7. Tolkien, J. R. R. (1954). *The Fellowship of the Ring*. United Kingdom: George Allen & Unwin.

